

מתווה להוראת חומש שמות, תשפ"ו

המיומנויות הנדרשות בכיתה ח:

- דפדוף והתמצאות
- איתור פרטים (למיומנות זו שלושה חלקים)
- אפיון דמות.
- השוואה (שלב א')

שימו לב למסמכי ההנחיה להקניית מיומנויות אלו. באתר תנ"ך חמ"ד חטיבת ביניים

עמודת רעיונות גדולים: חשוב לכוון את ההוראה על פי רעיון גדול. אפשר לבחור את אחד הרעיונות המופיעים כאן או רעיון אחר.

השורות האפורות: פרקים שנכללים בתוכנית הלימודים, אך לא במיקוד הלמידה.

במבחן המפמ"ר לא יהיו שאלות על פרקים אלו.

עם זאת, בתי ספר שמלמדים יותר שעות מתבקשים ללמד גם פרקים אלו.

רעיונות גדולים ביחידות ההוראה	פירושי רש"י נדרשים	נושאים עיקריים בפרק		
מאמץ אנושי (התערותא דלתתא) עשוי לעורר התערבות אלוקית (התערותא דלעילא). לאורך ההיסטוריה נדרשה השגחה ייחודית של ה' כדי להבטיח את קיומו של עם ישראל	(כ) - וייטב א-להים למילדות (כא) - ויעש להם בתים	- הירידה למצרים - ממשפחה לעם - תגובת המצרים, הדרגה בגזירות של פרעה - המיילדות- המעשה, המניע השכר	שיעבוד מצרים ומינוי משה	א
	(כה) - וידע א-להים	- הצלתו של משה : אם משה, בת פרעה, מרים - דמותו של משה כפי שהיא עולה מפרק ב, - ה' שומע את שוועת העם		ב
	(א) - אחר המדבר - פירוש אחד לסמליות הסנה (לפי פרשן שהמורה בוחר)	- מעמד הסנה		ג א - י

ג, יא – ד, יב		טענות משה ותשובות ה' בדו שיח – בכותרות (אין חובה ללמד מתוך הפסוקים)		
ד, יג – יז		-טענת משה האחרונה ותשובת ה'	(טז) -יהיה לך לפה - למליץ (=למתרגם), לפי שאתה כבד פה. (טז) -לאלוהים	
ה		- גזרת התבן - התמודדות השוטרים ומשה ואהרן	(ו)- הנוגשים (ח) -ואת מתכונת הלבנים – עד המילים : "העבודה עליהם". (יד) -ויכו שטרי בני ישראל - עד המילים "את עושי המלאכה".	
ו - יא	מכות מצרים	-מבט כללי על המכות ומטרתן. נושא זה לא יופיע במבחן מפמ"ר תשפ"ו (שימו לב להצעת ההוראה שבאתר תנ"ך חמ"ד חטיבת ביניים)		
יב	ישראל יוצאים ממצרים	- פסוקים א – כז : הציוויים על פסח מצרים ופסח דורות - כח : קיום פסח מצרים - פסוקים כט – לו : מכת בכורות ויציאת מצרים	(ב) -החדש הזה -(שני הפירושים : דרש ופשט). (יא) -פסח הוא לה' - עד המילה "נמלט" (יג) - והיה הדם לכם לאת - וראיתי את הדם	היציאה לחירות כרוכה בקבלת אחריות למעשים. לזיכרון יציאת מצרים יש נוכחות יום יומית בחיינו כיהודים, ויש לו משמעות רבה.
		א – טז : מצוות זכר ליציאת מצרים : - קידוש הבכורות - מצוות הפסח וחג המצות - מצות סיפור יציאת מצרים - מצות תפילין (שימו לב שחלק מהמצוות מופיעות פעמיים לאורך הפרק)	(ה)-את העבודה הזאת- <u>רק המילים</u> : "של פסח". (ח) -בעבור זה (ט)- והיה לך לאות – עד המילה "ובזרוע".	כדי להתחיל מחדש יש צורך להתנתק.
		יז – כב :	(יז)- כי קרוב – עד המילה "למצרים".	

		- מסלול היציאה ממצרים - העלאת עצמות יוסף - תפקידי עמוד האש ועמוד הענן		
	יד	- חזרת ישראל וחנייתם ליד הים - רדיפת מצרים - צעקת בני ישראל - שלבי הישועה בקריעת ים סוף		
	טו א-כא	- שירת הים מומלץ ללמד בשיעור אחד		
הנסיונות והניסים מעבירים את עם ישראל תהליך שמכשיר את העם לקבלת התורה קשיי המדבר, כמו גם קשיי החיים, יוצרים תהליך שמעצים את כוחות הנפש ואת האמונה בה' בקשה מוצדקת מה' היא מעשה ראוי, ואילו תלונה על ה' אינה מעשה ראוי. ההבדל בין השניים הוא דק ואפשר לזהותו בסגנון הדיבור	טו כב-כז	- הנס והמצוות במרה	הכניסה למדבר	
	טז	- התלונה על הרעב - נס המן - מצוות המן והנסיונות הכרוכים בהן - המן לדורות		
	יז	- מסה ומריבה - מלחמת עמלק		
		(כב)- לא ימיש (ד) - ואכבדה בפרעה - עד המילים "מתגדל ומתכבד". (ה) - ויוגד למלך מצרים [להבנת הפירוש : איקטורין = מרגלים] (טו) - מה תצעק אלי - עד המילה "בצרה". - דבר אל בני ישראל ויסעו (יט) - ויסע עמוד הענן (כ) - ויהי הענן והחשך - ויאר את הלילה		

יח	מעמד הר סיני	ביקור יתרו עצת יתרו		מעמד הר סיני הוא נקודת שיא בתהליך שבו עם ישראל הופך להיות עמו של ה', על כל המשתמע מכך - בני ישראל מחויבים למצוות ה' ולדרך התורה, וה' מתייחס לעם ישראל כעם סגולה.
יט יד-יט		- רקע למעמד הר סיני		
כ א-יז (בחלק מהחומשים עד יח)		- זיהוי עשרת הדברות בלשון הכתוב - כיצד מקיימים כל דיבר. - יראת אלוקים על העם	(ב/ג) - לא יהיה לך. - אלהים אחרים (עד 'אלוהות אצלו'). (ז/ח) - זכור - עד המילה : "נאמר". (י/יא) - ברך, ויקדשהו (יב/יג) - לא תגנוב – <u>רק המילים</u> : בגונב נפשות הכתוב מדבר, לא תגנובו (ויקרא י"ט:י"א) – בגונב ממון.	מעמד הר סיני הוא אירוע שיא : ממעמד הר סיני אנו למדים שיש ערך לא רק לתוכן הדברים אלא גם למסגרת ולהקשר שבהם הדברים נאמרים.
כא כב כג	פרשת משפטים : פגיעה באדם וברכוש (מצוות נבחרות)	פרק כא : - יב- יד : דיני הורג אדם - טו-יז : חייבי מיתה שלא הרגו - ארבעה אבות נזיקין – ידע כללי - פרק כא פסוקים לג-לד : בור - פרק כב פסוק ה : אש - פרק כג - פסוקים ד- ה : השבת אבדה ופריקה - פסוקים ט- יב : מצוות שטעמן חברתי - פסוקים יד-יז : שלושה רגלים	פרק כג : (ה) - וחדלת מעזוב לו - עזב תעזוב עמו- <u>רק המילים</u> : "עזיבה זו לשון עזרה... ומדרשו, כך דרשו רבותינו : כי תראה, וחדלת - פעמים אתה חדל, ופעמים אתה מסייע. הא כיצד? זקן ואינו לפי כבודו, וחדלת. או בהמת גוי ומשאוי ישראל, וחדלת. - עזוב תעזוב עמו – לפרק המשא." (טז) - וחג הקציר - וחג האסיף	פרטי הלכות ובהן המחויבות שבין אדם לחברו הם חלק בלתי נפרד מהברית שנכרתה בין עם ישראל לקב"ה בסיני. לאדם יש אחריות גם כלפי גופו, נפשו וכבודו של האדם האחר

מאורעות גדולים משאירים רושם בנפש האדם, אך כדי לבסס שינוי נדרש תהליך ממושך עולם הרוח והנפש נזקק לביטוי גם בדברים מוחשיים מנהיג גדול מתגלה בהתמודדות שלו במיוחד בשעות משבר	פרק לב : (ב) - באזני נשיכם (ה) - ויבן מזבח - ויאמר חג לה' מחר – עד המילה : "פשוטו".	- חטא העגל - דברי ה' ותפילת משה - שבירת הלוחות, טיפול בעגל ובחוטאים - תפילת משה השנייה ותשובת ה' - הכנות ללוחות שניים, - התגלות ה' ב"ג מידות - תפילת משה ותחילת תשובת ה' (החל מפס' י"א מופיע פירוט הברית –אין חובה ללמד)	חטא העגל	לא , יח – לב כולו לד א-י
		(הפרקים למבחן - עד לכאן)		
פרטי הציוויים על הכלים והחומרים שמהם הם עשויים מגלמים רעיונות רוחניים מעמיקים. למעורבות של עם ישראל יש חלק משמעותי בהשראת השכינה במשכן ובמציאות.		- מטרת הקמת המשכן - היכרות עם מבנה המשכן, הכלים – ממה עשויים ותפקידיהם, מיקום כל כלי במשכן. - היכרות עם בגדי הכהונה ותפקידי הבגדים הנזכרים בפסוקים. - הקמת המשכן	בניית המשכן	כ"ה - ל"א, ל"ה - מ